

MILITÆR HELPOST RYGGE

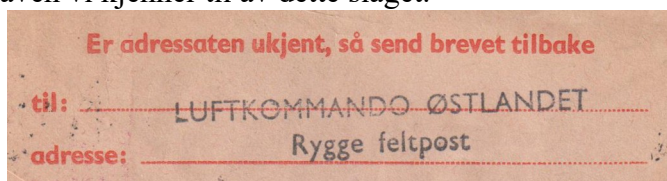
av
Tore Haga

Noen helhetlig gjennomgang av det som overskriften indikerer, kan ikke påregnes her. Hovedhensikten er å vise utviklingen av slike helpostkonvolutter som ble brukt til å sende ut krigstjenestekort, og til dette bruker jeg illustrasjoner av objekter knyttet til Rygge feltpost/flystasjon, hentet fra min samling, mens supplerende opplysninger er hentet fra andre kilder. Generelt er det nok en del opplysninger vi mangler om disse konvoluttene.

Imidlertid vises først en konvolutt påtrykt adresse til Luftkommando Østlandet, Rygge feltpost, siden vi nå er inne på Rygge. Konvoluttens papirkvalitet er adskillig tykkere enn for utpost-konvoluttene. Hva som er historien bak denne konvolutten, vet jeg ikke. Der er ingen avsender nevnt. I alle fall er dette den eneste utgaven vi kjenner til av dette slaget.

Konvolutten over til høyre er, som vi ser, sendt via poststedet Rygge Stasjon. Navnet ble endret ved at Stasjon ble sløffet 1.4.1964. For å vise avsenderen må vi hente et utsnitt fra baksiden. Altså den samme som adressaten for første konvolutt. Denne typen konvolutt kjenner jeg brukt fra Rygge også med valørene 45 øre og 50 øre, men hittil ikke med 25 eller 30 øre.

Senere konvolutter i min samling har avsender og adresse på forsiden, som vi skal se nedenfor. Dette var ordnet på to måter. Enten var opplysningene trykt på konvolutten allerede ved produksjon, eller så var det satt av en rubrikk for «Rulleførende enhets stempel».

Her ser vi begge alternativer. Konvolutten til venstre er påtrykt «Rygge flystasjon Rygge feltpost» i samme farge som på konvolutten forøvrig. Konvolutten til høyre hadde altså plass for stasjonens stempel, og der er navn og adresse i svart kommet til i etterhånd. For meg ser det ut til

at det ikke er et stempel, men at det er trykt på. Formodentlig hadde flystasjonen sluppet opp for ferdigtrykte konvolutter. For å slippe å bruke stasjonens stempel i stor utstrekning, kan de ha tatt et større antall konvolutter med «Rulleførende enhet» og fått trykt navn og adresse i svart i den rubrikken. Venstre konvolutt har vært stygt åpnet, men et fint og tydelig stempelavtrykk Rygge er bedre å vise frem enn et dårlig Voksenlia på en dublett. Et dårlig Voksenlia-avtrykk ble det i alle fall på høyre konvolutt, som jeg har bare en av. Voksenlia var et poststed i Oslo. Vi skal også senere se at post fra Rygge ble postlagt andre steder på Østlandet. Venstre type brukt av Rygge er dessuten kjent med valørene 65 og 70 øre og 1,- og 1,25 krone, sistnevnte av tidlige trykninger.

I tidens løp ble tekstene på konvolutten flyttet omkring, som vi ser på illustrasjonene. Rygge flystasjon avanserte til hovedflystasjon, mens den gamle benevnelsen nå ble brukt på poststed med eget postnummer. På denne konvoluttypen er Riksvåpenet fjernet, og den har en noe bedre papirkvalitet enn de tidligere. Den er brukt ved levering også av sene trykninger av kr 1,25, og av kr 1,50. Jeg kan ikke bekrefte at de to nevnte valørene finnes med påtrykk eller stempel fra Rygge, selv om jeg holder det for sannsynlig.

Konvolutten med 2 kroners tjenestemerke ble levert 20.10.1982. Denne leveransen var den siste av helpostkonvolutter med tjenestemerke, da ordningen med tjenestemerker opphørte fra og med 1.4.1983. Som vi ser, er sendingen poststemplet i Sarpsborg 16.11.84. Bruk på den tiden var mulig p.g.a. overgangsperioden på to år fra opphørsdato, da det var tillatt fortsatt å bruke tjenestemerker for å utnytte eventuelle restbeholdninger. I mellomtiden var porto for et 20 g brev økt til 250 øre, slik at nye bestillinger ble trykt med NK 924 som frankeringsmerke, som vi ser over til høyre. Første trykning ble levert 20.10.1983. Senere kom trykninger med først NK 1012 og senere NK 1041.

2 kroner var imidlertid riktig porto for sendingen til venstre, da B-post var innført halvannen måned tidligere med 200 øre for et 20 g brev.

Denne artikkelen er blitt til etter mitt eget initiativ, men jeg har fått bistand fra øvrige medlemmer av den komiteen – jeg vil helst kalle det arbeidsgruppen – som jeg selv er medlem av, og som arbeider med det mål for øyet å skape en katalog over såkalt privat helpost. Skulle noen av leserne ha opplysninger som kan hjelpe oss til å fylle hullene i våre data, er vi takknemlige for alle bidrag, som kan sendes til e-post bmuggeru@online.no.

Kilder:

- Materiale og opplysninger innsamlet av Peer-Christian Ånensen.
- Komiteens bearbeidelse av materiale og opplysninger.
- Egen samling.

P.S. Det later til at konvoluttene ved anledning ble brukt også på annen måte enn til KTK. Av mine tidlige konvolutter uten avsenderpåtrykk bærer en håndfull spor av å ha vært brettet og trolig brukt som svarkonvolutter ved innhenting av opplysninger, f.eks. fra vernepliktige. Avsender-rubrikken på baksiden er enten ikke utfyllt eller er utfyllt med personnavn og adresse.